

הלכות מעשיות

שיעורו של מורנו הגאון הרב מצליח-חי מאזוז שליט"א

שודר בערוץ "קול ברמה" בתכנית "בית ההוראה"

העלון מוקדש לע"נ גאון עוזנו עטרת תפארת הפוסקים מרן רבנו עובדיה יוסף בן גורג'יה זצוק"ל

הלכות הכשרת כלים לפסח

נושאי השיעור:

הראוי לנהוג בכלי החמץ. הכשר רשת צלייה. הכשר כלי שהשתמשו בו לחמץ פעם אחת, ובכל השנה במאכלים הכשרים לפסח. הכשר השיש והכיור, מיחם, תנור, כיריים, כיריים קרמיות ואינדוקציה. סדר ההגעלה הלכה למעשה.

הראוי לנהוג בכלי החמץ

1. א. שאלה: לגבי מכירת חמץ, יש אנשים שאומרים שמוכרים את כלי החמץ לגוי, ויש שאומרים שמוכרים רק את הטעם הבלוע בכלים. מה ראוי לנהוג? וכן האם צריך למכור לגוי גם נפת קמח?

תשובת הרב: לגבי הכלים – מרן (סי' תנ"א ס"א) כתב: "סירים מחרס שנשתמש בהם חמץ כל השנה, אפילו אותם שעושים בהם דייסא ומיני קמחים, משפשפן היטב בענין שלא יהא חמץ ניכר בהם, ומותר להשהותן לאחר הפסח להשתמש בהם".

מפורש בדברי מרן, שאפילו כלים שהתבשל בהם הרבה חמץ גמור, די בזה שינקה אותם היטב היטב שלא יהיה עליהם שום לכלוך של חמץ, ומותר להשהותם לאחר הפסח ולהשתמש בהם.

אבל צריך להצניע את הכלים הללו במקום שהאדם לא רגיל להיות שם כדי שלא יבוא להשתמש בהם בפסח, וטוב לשים את הכלים בחדר סגור ולהצניע המפתח. ולמדנו

מדברי מרן, שאין צריך לעשות דבר מעבר לזה, ואין צריך למכור את הכלים או את הטעם הבלוע בהם לגוי. יתירה מזה, מי שיתבונן יראה עד כמה הדבר מגוחך למכור את הטעם הבלוע. הרי יבוא אליך הגוי ויבקש ממך שתביא לו את הטעם הבלוע, אתה יכול להביא לו את זה?! מקסימום מה שאתה יכול לעשות זה להגעיל לו את הכלי ולהביא לו את הטעם בתוך המים. ואם הוא יאמר לך שהוא לא רוצה עם מים אלא יבש מה תעשה אז? לא שייך למכור את הטעם הבלוע לגוי, וזה דבר שאין בו צורך כלל ועיקר.

ולגבי מכירת הכלים עצמם, כתבו הפוסקים שאין בזה שום צורך. ואדרבה, מי שמוכר את הכלים עצמם לגוי, מכניס את עצמו בבעיה, כי לדעת כמה פוסקים אחר הפסח צריך לחזור ולהטביל את כל כלי החמץ, כי הם היו בבעלות הגוי (שו"ת יבי"א ח"ו חיו"ד סי' יא, יחו"ד ח"ג סי' כד).

אמנם הרב בן איש חי (ש"א פ' צו ס"ט) כתב שאדם שיש לו חמץ בתוך כלים טוב שימכור גם את הכלים האלה. ומרן ראש הישיבה שליט"א (בהגהותיו שם) ביאר שאין כוונתו לכלים שמבשלים בהם חמץ. אלא על הכלים שמאחסנים

¹ השיעור נמסר בשנת תשפ"א.

בהם את החמץ², שכשמוכר את החמץ ימכור גם את הכלים שהחמץ נמצא בהם. ובשפה שלנו הכוונה היא למכור את השקיות שבהם נמצא החמץ יחד עם החמץ, וזה בסדר גמור. ובאמת על מכירת הכלים שמבשלים בהם חמץ, אין ספק שאין צורך למוכרם לגוי.

לגבי נפה – מרן בשולחן ערוך (סעיף יח) כתב: הנפה צריך לדקדק בה מאד לנקותה מפתיתי החמץ הנדבק בה ונסרך ונדבק בנקבי אריגת הנפה ובעץ שבה, וישפשפו אותה במים יפה יפה. והוא הדין לכל שאר כלי הלישה, שהשפשוף בהם עיקר גדול.

והרמ"א כתב שנהגו שלא להשתמש בנפה על ידי הגעלה. ואפילו על ידי שפשוף, מפני שקשה מאד לנקות נקבי הנפה. ומכל מקום בדיעבד שהשתמש בפסח בנפה אחר הגעלה, מותר (משנ"ב ס"ק ק).

ומכל מקום למי שיעשה כדעת מרן ויגעיל וישפשף את הנפה, טוב יעשה האדם אם **ישפוך על הנפה הזו אקונומיקה**, שבכך הוא פוסל את החמץ ועושה אותו אינו ראוי לאכילה.

וכן אם רוצה למכור את פירווי החמץ הדבוקים בנפה לגוי, ודאי שטוב לעשות כן. ועל כל פנים את **הנפה עצמה אין צורך למכור** (רק את החמץ הדבוק בנפה).

לסיכום: בכלי חמץ – אין צורך ואין ענין למכור לא אותם ולא את הטעם הבלוע בהם, ורק ינקה אותם היטב ויצניעם בארון. **בנפה** – מעיקר הדין צריך לנקות אותה היטב ולהצניעה בארון, ומכל מקום הרוצה למכור את החמץ הדבוק בה, או לשפוך עליה אקונומיקה, טוב לעשות כן.

הכשר רשת צלייה

ב. שאלה: רשת לצלייה שצולים עליה בדרך כלל בשר בלבד, אך פעם אחת צלינו עליה "המבורגר" חמץ. כיצד ניתן להכשיר את הרשת?

² שבזמנם היו שמים את החמץ כמו "פסטה" "מקרוני" וכדומה, בתוך כלים של ממש, לא כמו היום ששמים אותם בתוך קופסאות ושקיות.

כמו כן – בתוך התנור החשמלי יש רשת שאנו מניחים עליה תבניות אבל לא הנחנו על הרשת שום דבר מאכל. כיצד ניתן להכשירה לפסח?

תשובת הרב: לגבי הרשת שמניחים עליה תבניות של

חמץ – הרשת צריכה הכשר ואפילו שלא הניחו עליה חמץ ממש. מדוע? מפני שכאשר אפו עליה לחם או עוגות, יצאו אדים מהמאפה ונגעו ברשת הזו, ונמצא שהרשת הזו בלעה חמץ. כך מבואר בשולחן ערוך (סי' תנא סי"ד), שכיסוי של ברזל שמכסים בו סיר צריך הגעלה אפילו שהחמץ לא נוגע בו, מפני שהמכסה מתמלא מזיעת החמץ ונחשב ממש כמו הסיר עצמו.

ומכל מקום **די לה בהגעלה**, כיון שהיא בלעה רק אדים ולא חמץ ממש. ואפילו שיתכן שנטף לפעמים מעט עוגה על גבי הרשת הזו, אין מצריכים אותה ליבון. מפני שיש לנו כלל (שו"ע סי' תנ"א ס"ו) שבכל כלי הולכים אחר רוב תשמישו, וכיון שבדרך כלל אותה רשת בולעת סך הכל מהאדים בלבד, די לה בהגעלה ולא צריך לעשות לה ליבון.

אילו היה דרכם לחמם על הרשת הזו פיתה וכדומה, בודאי שהרשת הזו היתה חייבת ליבון.

כך כתוב בתורה בפרשת מטות (במדבר ל"א כ"ג), שאלעזר הכהן אמר לעם שחזרו ממלחמת מדין "כל דבר אשר יבוא באש" – כלומר, כל כלי שבלע ישירות מהאש שלא באמצעות נוזלים, "תעבירו באש וטהר" – הכשרתו היא על ידי האש ממש. "וכל אשר לא יבוא באש" – כלומר, סיר שלא בלע את החמץ ישירות מהאש אלא רק באמצעות נוזלים, "תעבירו במים" – מספיק לו הגעלה. ובלשון חכמים: "כבולעו כך פולטו". כמו שהוא בלע את החמץ כך הוא גם פולט אותו.

ולכן סיר שהתבשלו בו אטריות וכדומה על ידי מים, פולט את האיסור בהגעלה על ידי מים. אבל דבר שנצלה עליו חמץ בלי מים, הכשרו בליבון על ידי האש. והיות והרשת הזו לא בלעה חמץ בלי מים אלא רק על ידי האדים (שהם נחשבים מים), הכשרתה בהגעלה.

אבל צריך לשים לב לתת אותה ממש בתוך כלי ראשון ולא מועיל לשפוך עליה רותחים מכלי ראשון. וכמו כן לא מועיל לשים אותה בתוך תנור ולחמם אותו בחום גבוה, ורק הגעלה בכלי ראשון מועילה.

אמנם הרמ"א (סי' תנא ס"ד) כתב שכל דבר שצריך הגעלה די לו בליבון קל, ואם כן מדוע לא מספיק שיחמם את התנור בחום גבוה? מפני שאם נחמם את התנור על החום הגבוה ביותר עדיין לא נעשה לה ליבון קל. מה זה נקרא ליבון קל? ששמים את הכלי על גחלים וכדומה, וממתינים שיתחמם עד כדי שאם תשים קש מהצד השני של הכלי הוא יישרף. ובתנור, אפילו תחמם אותו בחום גבוה, עדיין לא יגיע למצב שהרשת תשרוף קש שנמצא מהעבר השני שלה.

הכשר דבר שהשתמשו בו לחמץ פעם אחת

רשת שצולים עליה בשר – אינה צריכה הכשר לפסח כלל, מפני שבשר הוא דבר שכשר לפסח. וגם אם לא כתוב על הכנפיים "כשר לפסח", אם זה מאה אחוז בשר או עוף הם כשרים לפסח³. זה בדיוק אותו עוף שאתה אוכל בפסח עצמו. אבל אם צלו עליה פעם אחת המבורגר חמץ, האם גם בזה אומרים שהולכים בכלי אחר רוב תשמישו והיות ורוב תשמישו הוא בכשר לפסח הוא אכן לא צריך הכשר?

התשובה **שרשת כזאת טעונה הכשר לפסח**. וזה כמו כלי שהשתמשנו בו כל הזמן רק בכשר, ופעם אחת גוי השתמש בו לנבילות וטריפות, שודאי צריך הכשר, מפני שהכלי נאסר מחמת שנתבשל בו איסור, ולא אומרים שכיון שבדרך כלל משתמשים בו בכשר לא צריכים להכשירו. והוא הדין גם כאן, לא אומרים שכיון שבדרך כלל משתמשים בה לבשר בלבד אינה צריכה הכשר, אלא כיון שהשתמשו בה פעם אחת לחמץ ואפילו לפני שנה, נאסרה הרשת וצריכה הכשר. הדין של "כפי רוב תשמישו כך הכשרו" הוא רק בשאלה כיצד **צורת ההכשר** של הכלי, האם בליבון או בהגעלה וכו', שבזה ההלכה היא להכשיר בצורה שבדרך כלל הוא בלע

³ אבל אם יש בבשר הזה תוספים של עשרה אחוז מים או דברים אחרים שמוסיפים, אז אתה כבר לא יכול לדעת מה הוסיפו שמה וצריך הכשר לפסח.

איסור. וכמו שאמרנו שאם הכלי בלע אדי חמץ בלבד הכשרו על ידי הגעלה. אבל בשאלה האם הכלי צריך הכשר, לא הולכים אחר רוב תשמישו. ולכן, רשת שהשתמשו בה לחמץ ואפילו פעם אחת, צריכה הכשר לפסח⁴.

הכשר השיש והכיוור

ג. שאלה: כיצד ניתן להכשיר את השיש ואת הכיוור לפסח?

תשובת הרב: על ידי עירווי מכלי ראשון.

מרון (סי' תנ"א סכ"ה) כתב: "כל כלי השתיה בין צלוחיות בין כוסות מותרים בשטיפה, בין שהם של זכוכית בין שהם של עץ בין שהם של מתכת בין שהם של חרס. ואף על פי שלפעמים נותנים בהם לחם חם, כיון שרוב תשמישו אינו אלא בצונן סגי בשטיפה, שלא הלכו בכל כלי אלא אחר רוב תשמישו". והרמ"א כתב שיש מחמירים ומצריכים הגעלה, וכן המנהג באשכנז.

אבל מצד שני מרון כתב באותו הסימן (סעיף כ'), שרגילים לערות מים רותחים על השולחנות, מפני שלפעמים נשפך עליהם מרק מהסירים. נמצא אם כן, שמעיקר הדין השיש והכיוור די להם בשטיפה, מפני שבדרך כלל משתמשים בהם בעיקר בצונן, אבל לפי דברי מרון (בסעיף כ' הנ"ל) יש **לעשות עירווי לשיש ולכיוור**.

וודאי שיש לנהוג כפי שמרון כתב, ובפרט שמצוי מאד שמוציאים כלי מעל הגז בעודו רותח, ולפעמים יש חמץ בתחתית הסיר, וממילא כשמוניחים אותו על השיש או על הכיוור יתכן שהוא בולע חמץ.

ולפיכך, אפילו שהולכים בכלי אחר רוב תשמישו, למעשה נוהגים לעשות לשיש הגעלה, ולכן כתבו הפוסקים **שיש לעשות עירווי מכלי ראשון**.

כיצד עושים עירווי? מרתיחים קומקום חשמלי עד שהמים רותחים לגמרי, ושופכים אותם על גבי השיש.

⁴ וממש לאחרונה שאלו עוד פעם על זה, מישהו התקשר ואמר שיש להם סיר שמבשלים בו רק אורז, ופעם אחת אחד מבני הבית בישל בסיר הזה אטריות, האם צריך הכשר לפסח, והתשובה היא שודאי צריך הכשר וכמו שאמרנו.

ויש שתי נקודות שצריך לשים אליהם לב. דבר ראשון, שלאחר שניקו את השיש ינגבו אותו היטב היטב שיהיה יבש לגמרי, ורק אז לשפוך עליו מים רותחים. ודבר שני יזהר לשפוך בזריזות מהקומקום ישירות, ולא על ידי זריקה באויר, שזה לא נחשב עירוני. ולכן ישפוך סמוך לשיש (מג"א סי' תנב סק"ט, כה"ח אות מו, משנ"ב סק"כ).

ישפוך מהקומקום על כל נקודה ונקודה שבשיש. ולא כמו שיש שעושים ששופכים על נקודה אחת, והמים יזרמו מאליהם לכל השיש, מפני שעד שהמים מגיעים לאותה נקודה הם מתקררים קצת.

ולכן גם צריך להיזהר לשפוך בזריזות ובמהירות, שאתה תמיד תהיה ראשון לשפוך לפני שיגיעו המים לנקודה הזו מהנקודה הקודמת ששפכת. אמנם צריך זהירות שלא להיכוות, אבל מצד שני צריך גם זהירות שלא להגיע למצב כזה שאתה עושה הגעלה לשיש ובאמת לא הועלת כלום.

ישנם כאלה שמחמירים יותר ולוקחים אבן, שמים אותה על האש, לאחר מכן אווזים אותה בצבת ושמים אותה על גבי השיש, ושופכים את המים מהקומקום על גבי אותה אבן (עי' בהגהת הרמ"א סי' תנא סכ"א). באופן הזה ההגעלה נחשבת להגעלה בכלי ראשון ממש ולא רק לעירוני מכלי ראשון. אמנם לא לכולם יש אפשרות לעשות את זה, אבל מי שעושה כך אשריו ואשרי חלקו.

לגבי הכיור, מעיקר הדין גם כן אינו צריך הכשר, כיון שרוב תשמישו בצונן, אבל נכון להגעיל על ידי עירוני. ואמנם הכיור מחרס, ולכאורה הרי לא מועילה הגעלה לכלי חרס, אבל מאחר וסוף סוף מעיקר הדין הולכים אחר רוב תשמישו, אפשר להקל (ויש עוד כמה סברות להקל בזה). ומרן הגר"ע יוסף זצוק"ל בחזון עובדיה (עמ' קנא) כתב שטוב להחמיר לעשות לו הגעלה שלש פעמים.

יש אנשים ששמים כמין כיור מפלסטיק על גבי הכיור, ואת השיש מצפים בשעוונית או בנייר כסף. (ובחזון עובדיה שם כותב על זה "חומרא בעלמא היא". כלומר אין בזה צורך. אבל בודאי שמי שרוצה להחמיר תבוא עליו הברכה).

הכשרת מיחם של שבת

ד. שאלה: האם מיחם של שבת טעון הכשר לפסח?

תשובת הרב: מיחם שלא ידוע לאדם אם השתמש בו פעם לחמץ, אין צורך לחשוש. ולא מחזיקים איסורא (וע"ע בש"ע סי' תנא ס"י). ולכן מספיק לשטוף אותו ויכול להשתמש בו ישירות לפסח בלי בעיה.

אבל במיחם שידוע שהניחו עליו בורקס או שניצל וכדומה לחמם עליו בשבת, מה דינו?

הדין הוא שמספיק הגעלה. לכן יקח את המכסה ויכניס אותו בתוך כלי ראשון ודיו. כי יש בזה שמא כמאן דאמר חמץ היתרא בלע, וממילא אפילו שיפודים ואסכלאות די להם בהגעלה. ושמא כדעת מהרי"ץ שהולכים אחר רוב תשמישו, ועוד נימוקים. וכך פסק גאון עוזנו מרן ראש הישיבה הגאון הגדול הרב מאיר מאזוז שליט"א בספרו ה' נסי (ח"ב סימן י"ג), וביאר בהרחבה הנימוקים להקל.

כל זה לגבי הכיסוי, ומה הדין במיחם עצמו? בדרך כלל גם אם השתמשו על המכסה בחמץ, ואפילו רגילים לעשות כן כל שבת, לכאורה המיחם שתחתיו לא צריך הגעלה, מפני שיש כאן נ"ט בר נ"ט בר נ"ט דהיתרא. כיצד? החמץ נתן טעם במכסה (שהוא כלי בפני עצמו ולא נחשב לכלי אחד יחד עם המיחם), והמכסה נתן טעם באדים שנוגעים בו, והם מעורבים עם המים ונתנו טעם במיחם. ויש בזה עוד טעמים להקל. וכך פסק מרן ראש הישיבה שליט"א בספרו ה' נסי (שם), והביא מה שכתבנו בזה בתשובה שנדפסה בירחון אור תורה. ושוב נדפסה בסו"ס תורת חיים ח"א סי' טז).

ובשו"ת אור לציון (ח"ג פ"י ס"ה) כתב שצריך להגעיל גם את המיחם עצמו.

אבל לפעמים גם המיחם עצמו בודאי צריך הכשר. יש מיחמים שבמכסה שלהם יש 'נקבים נקבים', יש בו חורים ממש, וכאשר שמים את הבורקס על החורים, המים שבמיחם עולים ונוגעים ישירות בבורקס ויורדים למטה, וזה נחשב כאילו הבורקס הזה הוא ממש המכסה של המיחם. באופן הזה גם המיחם עצמו טעון הכשר.

הכשרת תנור לפסח

ה. שאלה: כיצד ניתן להכשיר תנור לפסח?

תשובת הרב: התנור עצמו די לו בהגעלה, מפני שהבליעה שלו נעשתה רק על ידי האדים שנגעו בו ולא שחמץ ממש נבלע בו, שהרי לא הנחנו את החמץ עליו ממש. ולכן לא צריך יותר מהגעלה. מרן כותב (סעיף י"ד): "כסוי של ברזל שמכסים בו הקדירה צריך הגעלה, כיון שמזיע בכל שעה מחום הקדירה".

אמנם מרן כותב שם (סעיף ט"ו) שכיסוי של ברזל שמכסים בו עוגה צריך ליבון, ולכאורה נאמר שהוא הדין בתנור. אבל כבר הסביר שם המשנה ברורה (ס"ק פה) שזה דוקא בכיסוי של עוגה שברוב הפעמים כשהעוגה תופחת היא נוגעת במכסה ולכן צריך ליבון. אבל בתנור רק האדים נוגעים בדפנות שלו ולא העוגה ממש, ולא שמים את הלחם או את העוגה על דפנות התנור, ולכן די לו בהגעלה.

אמנם יש כאן בעיה טכנית. הרי לא שייך להגעיל את התנור בתוך מים רותחים?

יש פתרון לדבר הזה. הרמ"א (סעיף ה') כתב שאם האדם עושה ליבון קל, כלומר מחמם כלי בחום גבוה, עד כדי שאם ישימו על הצד השני שלו קש או משהו דומה הוא יישרף מהחום, מועיל להכשיר אותו אפילו שאינו עושה כן עם מים. מפני שזה מעיד על כך שהחום עבר מדופן לדופן של הכלי, וזה יותר טוב מהגעלה. ולכן אפשר להשתמש בפתרון הזה לתנור.

ולכן למעשה, קודם כל צריך לנקות את התנור יפה יפה שלא יישאר שום לכלוך בדפנותיו, לאחר מכן מחממים אותו בחום גבוה שעה או יותר, וממילא כל דפנות התנור מתחממים מאד, וזה מועיל לו במקום הגעלה. כך צריך לעשות מעיקר הדין.

ולפני ההכשרה נכון להמתין עשרים וארבע שעות מבלי להשתמש בו בחמץ. וכך דעת מרן החזון עובדיה (עמ' קלב).

כל האמור הוא לגבי התנור עצמו, אבל תבניות התנור צריכות ליבון מפני שהעוגה נוגעת בהן. וכיון שבליבון צריך שיהיו ניצוצות מנתזין מהתבנית, ולא שייך לעשות כן לתבניות שחתיכות של ברזל יעופו מהם, **לכן אין תקנה**

לתבניות, ורק ינקה אותן היטב קודם הפסח ויצניעם בארון. וגם אם תמיד השתמשו בהם על ידי נייר אפיה, זה לא מועיל כי החמץ עובר דרך הנייר.

לסיכום: אדם הרוצה להכשיר תנורו לפסח, יחמם אותו על החום הגבוה ביותר שלו בערך שעה עד שדפנות התנור מבחוץ יתחממו היטב, ויכול להשתמש בו בפסח.

לתבניות התנור אין תקנה, כיון שצריכות ליבון ולא שייך לעשות להן ליבון.

הכשר כירים לפסח

ו. שאלה: כיצד ניתן להכשיר את הכיריים שבגז לפסח?

תשובת הרב: צריך לשפוך מים רותחים על המשטח של הגז. מרן בשלחן ערוך (סעיף כ') כתב: "השולחנות והתיבות שמצניעים בהם אוכלין כל השנה, רגילים לערות עליהם רותחין, לפי שלפעמים נשפך מרן מן הקדירה לתוכן". וגם בגז זה כך. כל אחד שיש לו גז בבית יודע שלפעמים נשפך מתוך הסיר אוכל על המשטח של הגז, וממילא הוא כולו חמץ. ו"כבולעו כך פולטו" – כמו שבלע על ידי שנשפכו עליו מים רותחים, כך גם הכשרו על ידי שישפכו עליו מים רותחים. **לכן ירתיה מים בקומקום חשמלי, ישפוך על כל נקודה ונקודה במשטח והכיריים הוכשרו לפסח.**

לגבי החצובות והמבערים [-המקום שממנו האש יוצאת] כתב הרמ"א (סי' תנ"א ס"ה) שהם צריכים ליבון. אבל הפוסקים העירו שזו חומרא בעלמא, ומספיק לעשות להם עירווי מכלי ראשון. וגם המבערים דינם בכך.

לסיכום: הרוצה להכשיר כירים יעשה כך: ישפוך מים רותחים מכלי ראשון על המשטח. והחצובות והמבערים יכניסם בתוך כלי ראשון של מים רותחים ומבעבעים. ואם אין לו אפשרות בכך מספיק שישפוך עליהם מים רותחים מכלי ראשון, ויזהר לשפוך על כל נקודה ונקודה.

כירים קרמיות ואינדוקציה

ז. שאלה: באותו ענין – האם ניתן להכשיר כירים קרמיות?

תשובת הרב: קודם כל נסביר מה זה כיריים קרמיות ומה זו אינדוקציה. **כירים קרמיות** – כיריים שהמשטח שלהם כולו זכוכית, והן פועלות על ידי חשמל. מה שרואים זו רק זכוכית

שמניחים את הסיר ישירות עליה. **אינדוקציה** – כירים מזכוכית שפועלות על ידי מגנט שיש בתוכם שגורם למולקולות לזוז, וכששמים עליהם סיר מסוגי מתכות מסויימים הוא משנה את המולקולות ואת השדה המגנטי שלהן ועל ידי כך נוצר חום גבוה מאד.

וכיצד מכשירן לפסח? שני סוגי הכירים הללו עשויים מזכוכית. מרן השולחן ערוך כתב (סעיף כ"ו) שכלי זכוכית, אפילו השתמש בהם בחמים, אינם צריכים שום הכשר כיון שאינם בולעים, ובשטיפה בעלמא די להם. וכתב הרמ"א שיש מחמירים ואומרים שאפילו הגעלה לא מועילה להם כי הם עשויים מחול וחול זה חרס, וכך המנהג באשכנז.

ובחידושי הריטב"א (פסחים ל: ד"ה ליעבד להו) כתב בשם הרא"ה שלא מגעילים כלי זכוכית, משום שחושש שמא יישברו. ובכיריים קרמיות אין את החשש הזה.

אבל רבים חוששים שגם לספרדים לא מועיל הכשר בכלל בכיריים הללו, מפני שייתכן שיש תערובת חומר אחר שהוא כמו חרס, שבולע ואינו פולט, לכן לא מועיל בזה הכשר כלל.

והגאון הרב שניאור זלמן רווח שליט"א, כתב מאמר מאד מקיף בענין הזה (נדפס בקובץ ויען שמואל חכ"ב סי' לז), והעלה שהמתכונת של הכנת הזכוכית הזו דומה לזכוכית רגילה. ולפי זה לספרדים אין צריך שום הגעלה אלא די בשטיפה בעלמא.

והרבה מהספרדים נוהגים להחמיר בזה.

סדר ההגעלה הלכה למעשה

ה. שאלה: אני צריך להגעיל כמה כלים בבית, כיצד עורכים הגעלה?

תשובת הרב: תחילה נדבר לגבי כלי ראשון, כיצד מגעילים בתוכו. קודם כל מנקים אותו היטב, ממלאים בו מים, וממתינים שיעלה בועות. לאחר מכן לוקחים את הכלי שרוצים להכשיר ומכניסים אותו בפנים.

בכלי שיש לו ידית - צריך לתפוס אותו בידיה ולהכניס את הצד השני, אחר כך להוציא אותו, להפוך צד ולהכניס את

הצד שקודם היה בחוץ. יש לשים לב שגם הידית תיכנס בפנים, כי גם היא חייבת בהגעלה (סי' תנא סי"ב).

בכלי שאין בו ידית - אפשר לאחוז בצבת, להכניס ולהוציא אותו, ואחר כך לעשות כן גם לצד השני שהצבת תפסה בו והוא לא הוכשר.

יש הבדל בין הגעלה לטבילה. בטבילת כלים צריך שכל הכלי יהיה רגע אחד משוחרר כולו בתוך המים, אבל בהגעלה אפשר לבצע את ההגעלה באופן שחצי הכלי הראשון נכנס ואחר כך החצי השני (ש"ע סעיף יא).

ישנו דבר נפלא בענין ההגעלה, **שניתן להכשיר כלי בתוך כלי שהוא עצמו חמץ, ואף על פי כן זה מכשיר אותו לפסח.**

הכלי נשאר באותו מצב שהיה, אם היה חמץ נשאר חמץ ואם היה כשר נשאר כשר, כך מפורש בשולחן ערוך (בסימן תנ"ב סוף ס"א).

לכן אם אדם עושה הגעלה בכלי כשר לפסח, צריך להקפיד לעשות את ההגעלה קודם זמן איסור חמץ והכלי לא נאסר. ואם עושה בכלי חמץ, ינקה אותו היטב ויעשה בו הגעלה. הסיר עצמו אמנם חמץ כפי שאמרנו, אבל הכלים שהגעיל בתוכו יהיו כשרים לפסח.

יש לשים לב, שלפני ההגעלה צריך לנקות את הכלי **שרוצים להכשיר טוב טוב**, אם יש בו פגינות באיזשהו מקום חלודה, וכל שכן לכלוך, ואם לא מוציאים אותם לא מועילה ההגעלה בפינה הזו.

אם אדם רוצה לעשות הגעלה לסכומים וכיוצא בזה, ישנה דרך מאד פשוטה לעשות את זה. אפשר לקחת קומקום חשמלי ולהרתיח בו מים, וכשהמים רותחים יכניס כפית או מזלג או מה שטעון הגעלה ויכניס לקומקום. גם במהלך השנה קורה לפעמים שמישהו השתמש בטעות במזלג חלבי לאוכל בשרי בסיר על האש, או משהו כעין זה, ולא צריך להמתין עד לפסח כדי להכשיר אותו, אלא אפשר לעשות כמו שאמרנו ולהכשיר אותו על ידי הקומקום (כשהכלי אינו בן יומו. הרמ"א סימן תנ"ב ס"ב). ורק צריך לשים לב שגובה המים עובר את הכלי שמכשירים.

לאחר ההגעה לוקחים את הכלים שהוכשרו ונוהגים
לשטוף במים (סי' תנב ס"ז) והכלי מוכשר.
רק צריך לשים לב לאלה שעושים הגעלה לכלי זכוכית, שלא
ישטפו אותם מיד במים כי הכלי יכול להתנפץ, אלא ימתינו
מעט שהוא יתקרר ואז ישטפו אותו במים.
ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

השיעור נמסר ביום ראשון כג אייר תשפ"ג

עורך העלון: הרב שלמה נחום

ביקורת: הרה"ג רבי יצחק מאזוז

ניתן להשיג את ספרי מורנו הרב שליט"א בדוא"ל,

וכן בכל רחבי הארץ בפל' 052-7108693

ניתן להצטרף לאלפים המקבלים את העלון במייל,

וכן ליצור קשר בדוא"ל -

A025606532@gmail.com